

Uit de reeks *Great American Nude* #53 (1964). ©Tom Wesselmann

Tom Wesselmann bekleedt een sleutelpositie in de Amerikaanse popart. Toch kreeg hij nooit eerder een solotentoonstelling in een belangrijk Europees museum. Nu is in Brussel een overzicht van zijn werk te zien.

CHRISTINE BUYLE

Tom Wesselmann verneemt eind 1961 dat kunstcriticus Ivan Karp hem samen met Lichtenstein en Rosenquist in eenzelfde vakje heeft ingedeeld. Beide kunstenaars zijn hem volslagen onbekend, maar blijken onafhankelijk van hem dezelfde weg te zijn ingeslagen. Wesselmann is uit zijn lood geslagen. Wat hij als een eigen, originele aanpak beschouwde, blijkt deel uit te maken van een nieuwe, dominerende

kunststrekking. Hij onthaalt het bericht dat hij een popartkunstenaar is met gemengde gevoelens.

Als 25-jarige zakt Wesselmann in 1956 af naar New York om er een opleiding cartoontekenen te volgen. Hij komt er voor het eerst in aanraking met het abstract expressionisme. Wesselmann beseft dat hij Willem de Kooning, zijn favoriete schilder, onmogelijk kan evenaren, laat staan overtreffen. Hij ontwikkelt een eigen stijl die, als reactie tegen het abstract expressionisme, figuratief en onpersoonlijk is. Hij vermijdt angstvallig alles wat naar tekenen ruikt en maakt zelfs geen ontwerpschetsen. In de collagetechniek ziet hij een mogelijkheid om elke vorm van subjectiviteit te omzeilen. Zijn collages - landschappen, portretten en door Matisse beïnvloede naakten - zijn aanvankelijk klein en ogen nonchalant. De reactie tegen de abstracte kunst brengt Wesselmann dus tot de traditionele kunstthema's. In de jaren 1960 voegt hij aan zijn repertoire ook interieurs en stilleven toe.

In 1962 kiest Wesselmann resoluut voor het grote formaat, en hij komt als vanzelfsprekend terecht bij het beeldenarsenaal van de reclame. Hij schuimt de metro van New York af op zoek naar aanplakbiljetten. Aanvankelijk neemt

Wesselmann geen aanstoot aan de graffiti waarmee de posters zijn beklad, maar later werkt hij toch met nagelnieuwe affiches. Dit verleent zijn kunstwerken de glans die in de moderne maatschappij tot statussymbool is verheven. De door handige reclamejongens geschapen behoefte aan glimmende, spiksplinternieuwe voorwerpen is misschien wel de belangrijkste steunpilaar van de wegwerpmaatschappij.

Naast de collage en de geschilderde vlakken introduceert Wesselmann nu ook de assemblagetechniek in zijn werken. Hij gebruikt onder andere plastic fruit en bloemen, brandnieuwe ijskast- of ovendeuren, badkameraccessoires, licht en zelfs rinkelende telefoons, spelende radio's en dito televisietoestellen. Geen enkel onderdeel van het kunstwerk mag van de kunstenaar sporen van gebruik vertonen. Sommige werken zijn zo ruimtelijk dat ze bijna environments lijken. Tom Wesselmanns bekendste series heten *Great American Nude*, *Still Life*, *Interior* en *Bathtub Collage*. Halfweg de jaren zestig zoomt Wesselmann in op de details van zijn onderwerpen. Zijn composities bestaan dan uit slechts enkele zeer grote voorwerpen en/of lichaamsdelen. Reeksen als *Smoker* en *Bedroom Painting* zijn representatief voor deze

tendens. In de jaren zeventig deinen de *Smoker*-kunstwerken uit tot de enorme *shaped canvasses*.

Van al deze reeksen heeft de *Great American Nude* het meeste inkt doen vloeien. Wesselmann begon met deze serie nadat zijn eerste huwelijk op de klippen was gelopen en hij na een periode van eenzaamheid opnieuw in de ban kwam van de seksualiteit.

Wesselmanns naakten zijn, net als de *Venus van Willendorf*, gezichtsloos en beantwoorden aan de gangbare schoonheidsnorm. In beide gevallen gaat het niet om portretten maar om een heersende opvatting over vrouwen. De *Venus van Willendorf* is een ode aan de vrouwelijke vruchtbaarheid, Wesselmann accentueert de erogene zones. Zijn vrouwen zijn lustobjecten. De tentoonstelling in het PSK brengt naast Wesselmanns bekende reeksen uit de jaren negentienzestig en – zeventig, collages uit de jaren negentienvijftig en de *Metal Works*, waaraan de kunstenaar zich sinds de jaren tachtig wijdt. Hier projecteert hij eigen schetsen op metaalplaten, om die dan met een laserstraal uit te snijden. Tom Wesselmann geeft met deze werken ondubbelzinnig te kennen dat het subjectieve hem niet langer afschrikt.

Overzichtstentoonstelling Tom Wesselmann, Paleis voor Schone Kunsten, van 17 juni tot 28 augustus 1994.